

ЛЮБОМИР ВИНАР: ЖИТТЯ І ДІЯЛЬНІСТЬ

(З нагоди 75-ліття вченого)

Професорові доктору Любомиру Роману Винареві 2 січня 2007 виповнилося 75 років від дня народження. В світі він знааний як визначний український вчений, автор численних і різнопланових наукових досліджень, засновник та багатолітній редактор єдиного на Заході україномовного історичного журналу „Український Історик”, ініціатор і президент Українського Історичного Товариства, яке понад 40 років об’єднує українських вчених світу*. Л. Винар є членом кількох провідних американських наукових установ — Американської історичної асоціації, Американської асоціації для поширення славістичних студій та ін. Протягом життя вчений проявив надзвичайні організаторські здібності й енергію в українських, американських та європейських наукових інституціях, став ініціатором і часто безпосереднім реалізатором різноманітних наукових, видавничих та організаційних проєктів, організатором численних наукових конференцій в Європі, Америці, Канаді, а останніми роками — в Україні.

Бібліографічний покажчик праць Ювілята і літератури про нього, виданий Львівською науковою бібліотекою ім. В. Стефаника Національної академії наук України, Українським Історичним Товариством та Національним університетом „Острозька академія”, є тривалим і заслуженим свідченням творчості і діяльності Любомира Винара, який своє життя присвятив Україні, зокрема, розбудові української історичної науки, української культури та інших ділянок.

* У передмові збережено мову і стиль авторів.

Один із авторів познайомився з Ювілятом майже 55 років тому — ми співпрацювали спочатку в студентському молодіжному товаристві „Січ” в Мюнхені, пізніше — в академічному товаристві „Зарево”. Формування світогляду й національної ідеології Ювілята відбувалося під впливом Олега Кандиби-Ольжича та Юрія Липи. У 1949 р. гурт молодих людей, маючи однакові ідеологічні настанови і різні науково-академічні зацікавлення, займалися поважною дослідницькою українознавчою тематикою. Журнал „Розбудова держави” став творчою лабораторією дослідчої праці молодих adeptів науки і дослідників української національної ідеї, лейтмотив і зміст якого не втрачає своєї актуальності й сьогодні. У „Зареві” Л. Винар очолив спочатку Літературну, а згодом — Історичну студійну комісію. Вже пізніше, в 1963 р., з рамени Історичної комісії „Зарева” він заснував спершу бюлетень „Український Історик”, який вже за рік став офіційним органом УІГ і престижним науковим виданням української історіографії, а тепер об’єднує українських дослідників в діяспорі і в Україні. Журнал виходить за редакцією Ювілята вже понад 44 роки, що є унікальним явищем в анналах української і світової науки.

Після переїзду до Америки, крім науки й університетської праці Л. Винар з притаманним йому ідеалізмом і динамізмом займався громадсько-суспільними справами — очолив Конференцію Центральних Українських Академічних Професійних Товариств, що об’єднувало головні професійні українські установи в США, кілька разів очолював Світову Наукову Раду при Світовому Конгресі Українців, що за його головування стала респектованим академічним координаційним центром українських наукових установ, товариств та університетів в діяспорі, неодноразово обирався президентом Української Американської Асоціації Університетських Професорів, в 1990-х роках очолював Академічну Раду при Уряді Української Народної Республіки в екзилі.

Тридцять п’ять років працюючи в американських університетах, він став засновником і редактором українських і американських наукових журналів і науково-дослідних центрів, невтомним організатором наукових конференцій в

Європі, Америці, Канаді, від початку 90-х років минулого століття — в Україні. Він став ініціатором і організатором Міжнародних наукових конгресів українських істориків, три з яких вже відбулися в Україні (в Чернівцях, Кам'янці-Подільському і Луцьку), засновником і редактором численних наукових видань та книжкових серій. Завжди намагався організувати співпрацю між українськими науковими установами в діяспорі, а тепер — їх співпрацю з установами й університетами в Україні.

Особистості Ювілята притаманні такі риси, як працелюбність, наполегливість, а також людяність, доброта, прагнення допомогти іншим. Він опікувався старшими науковцями (зокрема Остапом Грицаєм, Олександром Оглоблином). Часто був організатором різних „порятункових” акцій — Львівської наукової бібліотеки ім. В. Стефаника НАН України¹, побудови пам'ятника на могилі О. Оглоблина, Наукової бібліотеки ім. В. Вернадського АН України², допомоги у формуванні бібліотеки і розвитку Інституту дослідження української діяспори та катедри історії української діяспори Національного університету „Острозька академія” тощо.

Можна ствердити, що своєю діяльністю і науковою творчістю Ювілят спричинився до розвитку наукового життя в діяспорі та в Україні, зокрема української історіографії, бібліографії й інших ділянок українознавства.

ЖИТТЄВИЙ ШЛЯХ

Народився Любомир Роман у Львові, в родині відомих українських педагогів Івана та Євфрозини (уродж. Дорик) Винарів. До жовтня 1939 р. батько вченого був директором дівочої гімназії ім. Кокорудзів, мама — директоркою народної школи ім. Б. Грінченка. Мама походила з родів Дориків і

¹ Б'ємо на сполох! (Звернення до українських установ і поодиноких громадян) // Свобода. — 1977. — 25 січня. — Підписали: Л. Винар і Уляна Дячук, предсідник УНС.

² Звернення до всіх українських видавців, українознавчих установ і громадянства в діяспорі // Народна воля. — 1993. — 2 грудня. — Підписали: Л. Винар і О. Онищенко, директор Наукової бібліотеки ім. В. Вернадського в Києві.

Левинських, який дав Україні відомого архітектора Івана Левинського. Тато походив із заможної селянської родини, під час Визвольних змагань служив сотником у Богданівському полку. Короткий період перебування Галичини у складі Радянського Союзу показав небезпеку радянської влади для національно свідомої інтелігенції. Батька було звільнено з посади. Кілька разів його викликали до НКВС із запитом про участь у Богданівському полку, що він, зрозуміло, заперечував. Дитячі спогади вченого про той час пов'язані із залишеними в кутку кімнати спактованими речами, на випадок несподіваного арешту, який вже викреслив із життя кілька родин друзів та знайомих. Саме тому напередодні повернення до Львова радянської влади, в 1944 р. родина виїхала спочатку до Криниці, потім — до м. Одербергу (Богумін), звідти — до Праги, потому — до Пільзна, а після закінчення Другої світової війни — до Баварії (Мюнхен, Карльсфельд, Берхтесгаден).

Розпочату у львівській Академічній гімназії середню освіту Ювіліат одержував у „таборових”³ гімназіях спочатку в Карльсфельді, а згодом — у Берхтесгадені, яку закінчив у 1949 р. Життя в таборах для переміщених осіб, через які пройшла більша частина української повоєнної еміграції, було достатньо організованим. Діяли гімназії, вищі навчальні заклади, „Пласт”, театральні колективи, українські наукові установи, видавалися, хоч і переважно за допомогою копіювальної техніки, різноманітні видання. В таборових гімназіях викладали й колишні професори університетів, відомі наукові діячі. Зокрема, в гімназії у Берхтесгадені майбутній вчений відвідував лекції, які проводили відомий філософ, майбутній засновник і редактор журналу „Листи до приятелів” Микола Шлемкевич, автор „Граматики української мови” Олександр Панейко, директором був відомий літературознавець, дійсний член НТШ Володимир Радзикович. Того ж року Любомир вступив до Мюнхенського університету Максиміліяна Людвіка й Українського Вільного Університету.

³ Йдеться про табори для переміщених осіб, створені окупаційною владою США, Англії та Франції на території Німеччини й Австрії.

З молодих років Любомир Винар захоплювався літературою й історією, мріяв стати письменником. Сімнадцятирічним юнаком у таборі для переміщених осіб „Орлик” неподалік Берхтесгадену, а згодом у Мюнхені брав участь у діяльності студентського товариства „Січ”, пізніше — в Академічному товаристві національного солідаризму „Зарево” (до якого входили також відомі сьогодні українські вчені Марко Антонович, Аркадій Жуковський, старший брат Любомира економіст Богдан Винар та ін.), очолюючи спочатку його Літературну, пізніше — Історичну комісію. В 1949/50 рр. Л. Винар разом з товаришами заснував літературознавчий журнал „Юність” (на сторінках якого серед інших друкували свої перші твори відомі сьогодні Емма Андіївська, Богдан Рубчак та ін.). Більшість праць Л. Винара у цей період була пов’язана з вивченням українських письменників 20-х років, характеристикою творчості відомого літературознавця Остапа Грицяя, а також досить вдалим спробами у публіцистиці. У 1951 році він був навіть обраний наймолодшим членом Управи Спілки українських журналістів у Мюнхені.

У Мюнхенському університеті Любомир Винар вивчав суспільні і політичні науки, слухаючи лекції фон Гайде, Грассі, фон Цвіднека, а також лекції відомого філософа Хосе Ортеги-і-Гассета. В Українському Вільному Університеті слухав лекції Б. Крупницького, О. Оглоблина, Н. Полонської-Василенко, П. Курінного, В. Щербаківського, І. Мірчука, В. Державина та інших відомих українських вчених.

Серед перших наукових праць Ювілята були як присвячені історії українського середньовіччя та козацтва, так і новітніх часів — армії УНР, діяльності Н. Махна, Київської Української Національної Ради 1941 р. тощо⁴. В той час розпочалися архівні пошуки молодого вченого, з’явилися перші публікації документів, а також перші спроби укладання бібліографічних покажчиків, рецензії.

⁴ Про науковий доробок Л. Винара див.: Любомир Винар: Біобібліографічний покажчик (1950–1997) / Укл.: Н. Кошик, Л. Кузьель; Відп. ред. М. Романюк. — Львів; Київ; Нью-Йорк, 1998. — 350 с., а також в цьому покажчику.

В 1954 р. з оцінкою „визначно” Л. Винар захистив в УВУ магістерську працю „Молдавські походи козаків”, а у 1957 році одержав докторат після захисту дисертації „Українсько-молдавські політичні взаємини в другій половині XVI ст. ” в Українському Вільному Університеті. Його академічний ментор Олександр Оглоблин і рецензент дисертації Наталія Полонська-Василенко уважали, що це була одна із найкращих докторських праць, захищених в УВУ.

10 грудня 1959 р. проф. В. Державин (декан Філософічного факультету УВУ), написав проф. О. Оглоблину: „Беручи до уваги, що д-р Любомир Винар по одержанні докторату з історії України відзначився за останні роки солідними історичними дослідженнями [...], зважуюсь, Вельмишановний пане Професоре, запитати Вас, чи не взяли б Ви за доцільне підійняти, в характері сеньйора української вільної історичної науки, перед Філософічним факультетом УВУ пропозиції про габілітацію д-ра Винара за його власним фахом — якої пропозиції я не можу підняти через належність до іншого фаху, але, у випадку Вашої ініціативи, всіляко підтримав би...”⁵. Проф. О. Оглоблин подав пропозицію габілітації і за кілька років — у 1964 — Ювілят став габілітованим доктором УВУ на основі виданої у 1962 р. монографії про Андрія Войнаровського і доцентом на кафедрі історії України. В майбутньому він не поривав зв'язків зі своєю alma mater, де пройшов шлях до звичайного (ординарного або повного) професора на кафедрі історії України (ним став у 1974 р.), а також був рецензентом докторських праць, що захищалися в УВУ.

На початку 50-х років табори для переміщених осіб почали закривати і більшість їх поселенців переїжджала з Німеччини до інших країн, переважно — за океаном. Як більшість українських емігрантів, після переїзду до США Любомир Винар спочатку був змушений працювати фізично, але не залишив наукових досліджень. В Клівленді очолював Академічне Товариство „Зарево”, друкував свої праці в журналі „Зарева” „Розбудова держави” (який послідовно редагували М. Антонович і Б. Винар), був членом управи осередку НТШ.

⁵ Лист В. Державина до О. Оглоблина від 10 грудня 1959 р. Архів Л. Винара.

У 1958 р. Л. Винар розпочав вивчення бібліотечних наук й архівознавства у Western Reserve University в Клівленді під керівництвом видатного американського історика і бібліолога декана факультету проф. Джесі Шіри, якому в студенті-українцеві подобалися наполегливість та знання кількох іноземних мов. Пізніше вже в Денверському університеті опублікував своє магістерське дослідження „Історія раннього українського друкарства”, яке стало першою англомовною працею на Заході з історії українського книгодрукування й одержало, як і наступні книги Ювілята, багато схвальних рецензій.

Життя зводило молодого дослідника з видатними вченими і він намагався засвоїти найкращі методологічні надбання. Тому можна стверджувати, що на формування його наукової методології значний вплив мали такі відомі українські дослідники, як Олександр Оглоблин, Наталія Полонська-Василенко, Борис Крупницький, Петро Курінний, Ярослав Пастернак, а також американські історики С. Гаррісон Томсон, Джесі Шіра, Рудольф Веколі та інші вчені міжнародного виміру. Ювілятові властиве бездоганне опанування методами наукового дослідження, знання бібліографії, джерелознавства, архівознавства та інших наукових дисциплін. Одночасно з історичними дослідженнями, Любомир Винар починає етнічні та бібліографічні дослідження і в цьому став визнаним на міжнародному рівні фахівцем.

У 1962 р. Л. Винар одружився з Анною Терезою Кузьмич, яка на все його життя стала близьким другом і співробітником. Незадовго родина переїхала до Болдери (Колорадо), де Л. Винар одержав посаду керівника бібліотеки суспільних наук в Колорадському університеті і викладав бібліографію. В цей час він також старанно працює над працею про Андрія Войнаровського. Ідея українського історичного наукового журналу та створення товариства українських істориків обговорюється Ювілятом із провідними вченими того часу і в результаті у 1963 р. виходить „Український Історик” — спочатку як бюлетень Історичної комісії „Зарева”, який вже у 1964 р. стає журналом Українського Історичного Товариства. В той час журнал не мав редколегії — лише головного редактора, але в ньому друкували свої дослідження відомі українські

вчені. Незадовго було створено редколегію видання і її ж члени під керівництвом Ювілята стали Ініціативною групою Українського Історичного Товариства, що постало наприкінці 1964 — початку 1965 р.

Влітку 1964 р. Л. Винар викладає в Денверському університеті. Він підтримав ініціативу брата Богдана та декана Бібліотечної школи університету Стюарта Бейлі заснувати видавництво Libraries Unlimited Inc., в якому пізніше був віцепрезидентом і редактором. З 1965 по 1969 р. працював на посаді професора та заступником директора бібліотеки у Бовлінгтрінському державному університеті, де заснував Бібліографічний науковий центр, університетський архів, був редактором серійних видань. В цей час активно працював і в українських та американських українознавчих наукових установах. Відомий як вчений міжнародного формату в етнічних студіях, він був одним із перших консультантів з українознавства Гарвардського університету (1968–1970), де співпрацював з засновником катедр українознавства та Українського Наукового Інституту проф. Омеляном Прицаком, пізніше був членом Дорадчої Ради програми українознавчих студій Іллінойського університету в Урбана-Шампейн, де співпрацював з д-ром Дмитром Штогриним. У 1969 р. став головою Комісії для вивчення української еміграції УВАН, одержав посаду надзвичайного професора УВУ. Продовжує в цей час працювати й над науковими дослідженнями — крім кількох бібліографічних видань надрукував монографію про Дмитра Вишневецького (1964), книги „Огляд історичної літератури про початки української козаччини” (1966), „Молодість Михайла Грушевського” (1967), „Михайло Грушевський у боротьбі за український університет” (1968), низку статей. Як бачимо, головними науковими зацікавленнями в цей період були історія української козаччини та постать М. Грушевського.

В серпні 1969 р. одержав посаду звичайного професора в Кентському державному університеті (де працював до 1996 р.) і переїхав до м. Кент (Огайо). У 1971 р. заснував в університеті Науковий центр дослідів етнічних публікацій та культурних інституцій в США, розпочав видання наукового журналу „Ethnic Forum”, в якому друкувалися дослідження етнічних

проблем. Видавав і інші англomовні довідкові видання, але приділяв значну увагу українському науковому життю. В 1970 р. в Мюнхені вийшла книга „Михайло Грушевський і Наукове Товариство ім. Шевченка, 1892–1930”, на яку з’явилося багато позитивних рецензій. В наступних роках окремими виданнями було надруковано важливі дослідження „Юліян Бачинський — видатний дослідник української еміграції” (1971), „Питання походження Максима Кривоноса” (1973), „Автобіографія Михайла Грушевського з 1926 року” (1974) та ін. З’явилася низка праць за редакцією Ювілята, серед яких — „Історичний атлас України” (1980). В Кенті у вересні 1971 р. в родині Винарів народилася доня Наталка.

Багато праці вимагала діяльність спочатку виконавчого наукового секретаря, а з 1981 р. — президента Українського Історичного Товариства. В 1975 р. вдалося афіліювати УІТ з Американською Історичною Асоціацією, що уможливило започаткування спільних наукових конференцій і в цілому сприяло виведенню української науки на міжнародний форум. Для популяризації діяльності УІТ в українській громаді в 1980 р. було започатковано сторінку товариства, яка періодично з’являлася в газеті „Свобода”, пізніше — в інших, проводилися наукові конференції та інші імпрези, видавалися книги та журнал „Український Історик”.

У 1980-х роках Ювілят очолював Українську Американську Асоціацію Університетських Професорів, співзасновником якої разом із д-ром Мироном Мельником та д-ром Михайлом Папом став ще у 1961 р., був заступником голови Асоціації для дослідження національностей СРСР і Східної Європи, очолював Світову Наукову Раду при Світовому Конгресі Українців, Конференцію центральних українських академічних професійних установ, співпрацював в УВАН і НТШ. У 1989 р. увійшов до Президії Української Національної Ради, незадовго очолив її Академічну Раду.

У серпні 1990 р. Любомир Винар вперше здійснив багаторічну мрію — відвідав Україну як учасник Першого конгресу Міжнародної Асоціації Україністів у Києві. У виступі на конгресі запропонував відмовитися від концепції історії України, обумовленої „Тезами до 300-річчя воз’єднання України з

Росією”, а також проголосити Ювілейний рік Михайла Грушевського, що було стоячи підтримано присутніми. З тих пір часто буває в Україні, тісно співпрацює з дослідниками різних поколінь, налагоджує співпрацю УІТ та інших установ, які представляє, з установами Національної Академії Наук України, НТШ в Україні, університетами, музеями і бібліотеками.

Працюючи в університетах, викладав курси: „Дослідницькі методи” („Research Methods”), „Історія України”, „Література соціальних наук” („Literature of Social Sciences”), „Історія книги” („History of the Book”), „Вступ до довідкових видань та бібліографії” („Introduction to Reference and Bibliography”), „Етнічні колекції і публікації” („Ethnic Collections and Publications”), „Етнічна історія” („Ethnic History”), „Етнічна преса” („Ethnic Press”), „Історія української еміграції” та ін., вів семінар „Історія Східної Європи”.

НАУКОВО-ОРГАНІЗАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ

Навчання, а пізніше праця в американських університетах не стали на заваді дослідженню різних проблем української історії та активній діяльності в українських наукових установах, до заснування частини яких Любомир Винар був безпосередньо причетний. У співпраці з відомим українським бібліологом Левом Биковським у 1961 р. заснував Український Бібліологічний Інститут — науково-видавничу установу, яка існувала до 1980 року і підготовляла бібліографічні та інші видання. У 1963 р. він очолив Ініціативну Групу Українського Генеалогічного і Геральдичного Товариства, в якому був обраний заступником голови (головою був О. Оглоблин, науковим секретарем — талановитий геральдик Роман Климевич), а серед членів були М. Битинський, Н. Полонська-Василенко, В. Сенютович-Бережний, М. Міллер та ін. Крім того, в середині 50-х років Л. Винар був членом Історичної секції Української Вільної Академії Наук у США, яку очолював професор з УВУ Олександр Оглоблин, на початку 60-х рр. став членом Ініціативної групи, активним учасником і співорганізатором щорічних наукових конференцій істориків і сус-

пільствознавців УВАН, де співпрацював з О. Оглоблиним, І. Лисяком-Рудницьким, О. Пріцаком та ін. Від 1992 р. Л. Винар очолює Історичну секцію УВАН. За час його головування Історична Секція стала однією із найдіяльніших в Академії — проводяться наукові конференції та доповіді, вона стала спів-організатором кількох наукових конференцій в Україні. У 1998 р. його було обрано віцепрезидентом УВАН і головою Видавничої комісії, довгий час він очолює й Комісію Етнічних Дослідів. Як голова Видавничої комісії Л. Винар багато уваги приділяє підготовці до видання книг, в тому числі й спільних видань з науковими інституціями в Україні, частину яких безпосередньо редагує. Серед виданих УВАН книг під його редакцією — „Лекції з джерелознавства” В. Антоновича (спільно з Національним університетом „Острозька академія”), „Гетьман Іван Мазепа та його доба” О. Оглоблина (спільно з УІТ та іншими установами), збірка праць М. Брайчевського (спільно з УІТ та іншими установами) та ін.

Активно працював Ювілят в інших українських громадських та наукових установах. Він очолював Конференцію Центральних Українських Академічних Професійних Товариств, яка об'єднувала головні професійні установи в Америці, був одним із засновників (1961), пізніше й сьогодні — Президентом Української Американської Асоціації Університетських Професорів, у 90-х роках — Головою Академічної Ради при Уряді Української Народної Республіки в екзилі, членом Президії Української Національної Ради, очолював і сьогодні втретє очолює Світову Наукову Раду при Світовому Конгресі Українців.

Праця на форумі Наукової Ради СКУ заслуговує на окрему увагу, бо саме там він намагався якнайбільше спричинитися до координації діяльності й налагодження співпраці між науковими установами в діаспорі. На його думку, „координація українського наукового життя в діаспорі, об'єднання українських наукових установ, репрезентація української науки на Заході й опрацювання солідного пляну праці дальшого розвитку українського наукового життя у вільному світі, а заразом систематична аналіза наукової діяльності і наукової творчості в підневільній совєтській Україні — всі ці завдання

становлять головний плян праці Наукової Ради при СКВУ як світової надбудови українських наукових установ”⁶. Наукова Рада за головування Ювілята об’єднала 15 наукових установ і українських університетів в діяспорі й відіграла велику роллю у відзначенні 1000-ліття Хрищення України, створення Термінологічної комісії історії України, проведенням наукових конференцій та з’їздів, в тому числі і в Україні.

Заслуговує на увагу і діяльність вченого в НТШ, з яким його пов’язує співпраця з В. Кубійовичем, А. Жуковським, В. Маркусем та ін., опрацювання гасел для „Енциклопедії Українознавства”, співпраця в Історично-Філософічній Секції, проведення спільних наукових конференцій, складання проєкту (на жаль, не зреалізованого) колективної праці про історію НТШ. У 70-х рр. Ювілят був заступником голови Історично-Філософічної Секції НТШ в Америці.

У 50-х рр. у Ювілята зародилася думка створення українського професійного наукового товариства й українського історичного фахового журналу, що пізніше обговорювалося з О. Оглоблиним, Н. Полонською-Василенко та іншими вченими, а декілька статей з цього питання Л. Винар в 1956–1958 рр. опублікував у пресі. Підтримав цю думку й старший американський колега проф. С. Гаррісон Томпсон з Колорадського університету, редактор відомих міжнародних видань „Journal of Central European Affairs” та „Medievalia et Humanistica”. У 1963 р. з рамени Історичної комісії „Зарева” Ювілят заснував журнал „Український Історик”. Наприкінці 1964 р. завдяки його зусиллям, підтриманим О. Оглоблиним, Н. Полонською-Василенко, Я. Пастернаком та іншими було створено Ініціативну групу Українського Історичного Товариства, в якому протягом понад 44-х років існування співпрацювали майже всі українські історики на Заході, в тому числі М. Антонович, І. Витанович, Т. Гунчак, О. Домбровський, І. Лисяк-Рудницький, О. Оглоблин, Н. Полонська-Василенко, О. Пріцак, О. Субтельний, М. Чубатий та ін. Організаційній праці в УІТ та „Українському Історик” Л. Винар присвятив найбільшу

⁶ Винар Л. Наукова Рада при СКВУ і її діяльність в 1987 — 1988 роках // Вісник СКВУ. — 1988. — Т. 14. — Ч. 1. — С. 19.

частку свого життя. Ініціатор і натхненник, він був ексекутивним і науковим секретарем, від 1981 р. — головою Товариства, яке очолює до сьогодні. Діяльність УІТ, що протягом всього часу існування товариства будувалася на основі позапартійности, релігійної толерантності та науковости, а також видання журналу „Український Історик”, в якому сьогодні співпрацюють вчені різних генерацій з України та діаспори, стали неординарним явищем історичної науки.

Роль Л. Винара в діяльності УІТ заслуговує на окреме дослідження. З наукових проєктів УІТ (створення бібліографії історії України, підготовки біографічного словника українських істориків, історичного атласу України тощо, серед яких були й проєкти безпосередньо Ювілята), на жаль, через об’єктивні перешкоди, пов’язані з умовами існування науки в діаспорі, вдалося реалізувати лише частину, але вартує уваги вже постановка проблеми. Зазначимо також, що під його керівництвом і за редакцією були створені й видавалися книжкові серії, УІТ було афілійоване з Американською Історичною Асоціацією, співпрацювало на форумі Американської та Канадської Славістичних Асоціацій, що уможливлювало активнішу співпрацю вчених на міжнародному форумі й поширення знань щодо актуальних проблем історії України в міжнародній науковій спільноті. Завдяки Л. Винареві УІТ брало участь і було організатором численних наукових конференцій й конгресів в США, Канаді, Європі, Україні, в тому числі й у співпраці з іншими (українськими та неукраїнськими) науковими установами, а статті журналу „Український Історик” розглядаються в кількох міжнародних реферативних журналах до сьогодні. Після проголошення незалежності України Ювілят багато уваги приділяє створенню наукових осередків УІТ, які функціонують переважно при українських університетах, зокрема в Києві, Львові, Острозі, Чернівцях, Одесі, Дрогобичі та ін., де був співзасновником із колегами з України. Українські материкові вчені входять до редакційної колегії „Українського Історика”, публікують на його сторінках свої дослідження, співпраця продовжується на рівні наукових конференцій та конгресів. Під керівництвом Л. Винара УІТ стало патроном музеїв М. Грушевського у Києві та Львові,

Інституту дослідження української діаспори та катедри історії української діаспори Національного університету „Острозька академія”.

Понад 35 років Любомир Винар працював в американських університетах, де став засновником і організатором праці науково-дослідних осередків — Бібліографічного Наукового Центру при Бовлінгтрінському Університеті в Огайо (1965), Наукового Центру дослідження етнічних публікацій і культурних установ у США при Кентському Державному Університеті (від 1971), де заснував і протягом багатьох років редагував міжнародний науковий журнал „Ethnic Forum” (1980–1996), був Президентом Американської Міжуніверситетської Ради Етнічних Студій в Огайо (1978–1984 рр.), яка координувала працю в цьому напрямі 27 університетів і коледжів, заступником Голови Асоціації для студій національностей (СССР і Східна Європа, 1978–1982), Головою Славістичної Секції Американської Бібліотекарської Асоціації (1977–1978).

Таким чином, на основі аналізу науково-організаційної діяльності Ювілята можна зробити висновок, що він причинився до розвитку української історичної науки як поза Україною, так і на батьківщині, а також досяг значних висот у науковій діяльності на міжнародному форумі.

НАУКОВО-ДОСЛІДНА ПРАЦЯ

Від часу публікації першої книги, присвяченої дослідженню творчості відомого літературознавця Остапа Грицяя, яка вийшла у 1950 р., Ювілят став автором близько 2000 праць з історії українського середньовіччя, козацтва, історії культури, історії державности України ХХ ст., з української історіографії, бібліографії, біографістики, етнічних досліджень та допоміжних історичних дисциплін, надрукованих українською, англійською, німецькою, французькою та іншими мовами. До багатьох наукових проблем Любомир Винар звертався першим в науковій історіографії, не намагаючись іти протореними шляхами. Українські „материкові”

дослідники з об'єктивних причин змогли розпочати їхнє вивчення лише в 90-х роках ХХ ст., а частина з них все ще чекає на продовження вивчення в сучасних працях із залученням широкої джерельної бази. Творчості Л. Винара притаманна глибока ерудиція, застосування широкого кола наукових методів, докладність опрацювання різноманітних наукових проблем, побудова досліджень на засадах глибокого аналізу джерел, „документальній методі” історичного досліджу. Вперше висловлені ним гіпотези знаходять підтвердження й розвиток у сучасних наукових працях, а органічне поєднання сильніших сторін основних наукових шкіл української історіографії в розумінні українського історичного процесу, за справедливим твердженням відомого українського дослідника В. Степанкова, уможливило об'єктивну оцінку ролі в ньому народу, еліти, особи, держави й геополітичного чинника⁷.

Протягом всієї творчості Ювілят наголошував на значенні концепції (схеми-моделі) історії України з її періодизацією і відповідною термінологією. Притримуючись національної концепції історії України М. Грушевського, він доклав значних зусиль у її доповненні та поширенні в англomовному науковому світі як спеціальними працями, так і в своїх історичних дослідженнях.

Ювілят спочатку досліджував історію ранньої і середньовічної України, зокрема цікавився етногенезом української нації, питанням антів, міжнародними зв'язками Київської Русі часів Володимира Великого, розвитком середньовічної української культури. На формування його зацікавлень мали вплив професори УВУ Наталія Полонська-Василенко та Олександр Оглоблин, які завжди наголошували на потребі вивчення доби княжої держави. Після смерті Бориса Крупницького (1956) майже всі гасла періоду Литовсько-Руської держави в „Енциклопедії Українознавства” опрацював Л. Винар. Ознайомленню неукраїнських дослідників з важливими аспектами історії України сприяла праця Ювілята,

⁷ Степанков В. Проблеми козацтва та його боротьби за незалежність України у творчості Любомира Винара // Винар Л. Козацька Україна. Вибрані праці / Ред. В. Степанков. — Київ; Львів; Нью-Йорк; Париж, 2003. — С. 78.

присвячена українському ранньому друкарству „History of Early Ukrainian Printing, 1491–1600” (University of Denver, 1962).

Ювілят зробив помітний внесок в дослідження ранньої історії козаччини, постатей тієї доби (Івана Підкови, Максима Кривоноса, Дмитра Вишневецького, Северина Наливайка, Богдана Хмельницького, Андрія Войнаровського, Івоні Русина та ін.), першим розробив періодизацію історії козацтва (запропонувавши чотири основних етапи), дослідив історіографію початків козаччини тощо. На особливу увагу заслуговує редагування, публікація та вступна стаття Л. Винара до „Щоденника” Еріха Ляссоти в англійському перекладі О. Субтельного (1975), а серед монографій варто згадати „Князь Дмитро Вишневецький” (1962), „Проблема зв’язків Англії з Україною за часів гетьмана Богдана Хмельницького” (1960), „Андрій Войнаровський” (1962). Багато спостережень і висновків стосовно історії козацтва, зроблених понад сорок років тому Ювілятом, сьогодні визнані українськими дослідниками⁸.

Вчений справедливо вважається засновником практичного та теоретичного грушевськознавства як галузі наукового знання. Він є автором кількох монографій, присвячених М. Грушевському, які охоплюють майже цілість біографії Великого Українця, та засновником теоретично-методичної концепції грушевськознавства як наукової дисципліни. Термін „грушевськознавство” було вперше згадано ним у другій половині 60-х років ХХ ст. Теоретичні засади грушевськознавства як міждисциплінарної галузі науки вперше було сформульовано у 1984 році в статті „Думки з приводу п’ятдесятих роковин смерті Михайла Грушевського: Вступ до грушевськознавства”⁹, пізніше розглядалося в статті „Думки

⁸ Див.: *Сергійчук В.* Тема козаччини на сторінках „Українського Історика” // *Український Історик*. — 1990. — Т. 27, ч. 1/4. — С. 128–137; *Голобуцький В.* Запорозьке козацтво. — Київ, 1994. — С. 72–73; *Степанков В.* Проблеми козацтва... — С. 15–80 та ін.

⁹ *Винар Л.* Думки з приводу п’ятдесятих роковин смерті Михайла Грушевського: Вступ до грушевськознавства // *Український Історик*. — 1984. — Т. 21, ч. 1/4. — С. 7–20.

про грушевськознавство (генеза, структура, завдання)¹⁰. Але найповніше обґрунтування теорії грушевськознавства знайшло в праці „Грушевськознавство: Генеза й історичний розвиток”¹¹, у доповіді на V Конгресі МАУ (Чернівці, 2002)¹². Розглядаючи різні аспекти діяльності та творчості М. Грушевського, Л. Винар довів, що вона стала основою для формування державницької історіографії, бо була проміжним етапом між суто народницькою історіографією В. Антоновича та державницькою історіографією В. Липинського. При цьому він запропонував термін „неонародництво”, а також розкрив сутність генетичного пов’язання школи істориків Грушевського з державницькою школою¹³. Ювілят став укладачем першої (до сьогодні найповнішої) англосовітської бібліографії праць М. Грушевського „Mykhailo Hrushevs'kyi, 1866–1934: Bibliographic Sources” (1985).

Значним є внесок вченого у вивчення української історіографії — як на рівні персоналій (дослідження творчості О. Оглоблина, Н. Полонської-Василенко, Є. Онацького, Д. Дорошенка, І. Крип’якевича, О. Кандиби-Ольжича, О. Барана, Л. Биковського, Б. Цюцюри та ін.), так і на рівні узагальнюючих теоретичних досліджень, що аналізували стан історичної, в тому числі, української зарубіжної науки, й шукали нових шляхів її розвитку. Серед персоналій українських вчених найбільшу увагу дослідник приділив вивченню творчості свого Вчителя — відомого українського вченого Олександра Оглоблина. Йому він присвятив багато праць, опублікував і був редактором листування та досліджень Метра („Студії з

¹⁰ *Винар Л.* Думки про грушевськознавство (генеза, структура, завдання) // Михайло Грушевський і львівська історична школа: Матеріяли конф., Львів, 24–25 жовт. 1994 р. — Нью-Йорк; Львів, 1995. — С. 8–17.

¹¹ *Винар Л.* Грушевськознавство: Генеза й історичний розвиток / Українське Історичне Товариство; Фондація ім. О. Ольжича; Міжнародне товариство ім. М. Грушевського. — Київ; Львів; Париж; Нью-Йорк; Торонто: Вид-во ім. Олени Теліги, 1998. — 216 с. — (Серія: Грушевськіяна; Т. 5).

¹² *Винар Л.* Грушевськознавство як наукова дисципліна (Вибрані питання) // Матеріяли V конгресу Міжнародної асоціації українців. Історія: Зб. наук. ст. — Чернівці: Рута, 2004. — Ч. 2. — С. 315–322.

¹³ *Гирич І.* Професор Любомир Винар і сучасне грушевськознавство // Винар Л. Грушевськознавство: Генеза й історичний розвиток / Ред. І. Гирич. — К.; Львів; Париж; Нью-Йорк; Торонто, 1998. — С. 122–123. — (Серія „Грушевськіяна”; Т. 5).

історії України. Статті і джерельні матеріали” (1995), „Люди Старої України” (2000), „Гетьман Іван Мазепа та його доба” (2001; 2003), „Переяславський договір” (2003), написав монографію „Олександр Петрович Оглоблин, 1889–1992: Біографічна студія” (1994), започаткував книжкову серію „Оглоблініяна”.

Багато уваги в своїх дослідженнях він приділяє й відтворенню історії українського наукового життя на Заході, історії окремих наукових установ, серед яких — УІТ, УВАН, Світова Наукова Рада СКУ та ін.¹⁴. Важливе значення має англійська джерельна студія, присвячена розвитку українського наукового життя в повоєнній Європі після Другої світової війни — „Ukrainian Scholarship in Exile: The DP Period, 1945–1952” (1989). Відходячи в історіографічних дослідженнях від тези про потребу багаторічної історичної перспективи для об’єктивного вивчення історичних та історіографічних явищ, він став одним із перших істориків Українського Історичного Товариства та його журналу і жодна з його публікацій такого роду не мала заперечень сучасників чи критичних рецензій, а всі із згадуваних подій чи їх інтерпретації підтверджуються іншими джерелами.

В різноманітних археографічних публікаціях Ювілятом опубліковано значну кількість джерел до історії України та історії української історичної науки (спогади, листування, різноманітні документи). Будучи редактором журналу, він постійно заохочував до написання спогадів сучасників історичних подій та видатних постатей української історії, започаткував книжкову серію „Мемуаристика”, а також одним із перших розпочав публікацію епістолярних матеріалів другої половини ХХ століття.

Наукові дослідження, присвячені українській спільноті в Америці та етнічним дослідженням, публікувалися Ювілятом на сторінках заснованого і редагованого ним журналу „Ethnic

¹⁴ *Винар Л.* Дослідження української наукової діаспори: вибрані проблеми // Наукові записки Національного університету „Острозька академія”: Історичні науки. Вип. 5: Матеріали першої міжнародної наукової конференції „Українська діаспора: проблеми дослідження” / Відп. ред. *І. Пасічник, Л. Винар*, ред. *А. Атаманенко*; Національний університет „Острозька академія”, Світова наукова рада СКУ, Українське Історичне Товариство. — Острого; Торонто; Нью-Йорк, 2005. — С. 21–30.

Forum” (Кентський державний університет) та інших видань. Визнання здобули також і його бібліографічні та довідкові видання, пов’язані з етнічними музеями, архівами, бібліотеками, організаціями в США („Guide to Ethnic Museums, Libraries, and Archives in the United States” (1978), „Encyclopedic Directory of Ethnic Organizations in the United States” (1975, співавтор Анна Винар) та багато інших. Дві його праці відзначено Американською Бібліотечною Асоціацією як найкращі довідкові видання: „Encyclopedic Directory of Ethnic Newspaper and Periodicals in the United States” (1972) та „Reference Service: An Annotated Bibliographic Guide” (1977)).

Важливо згадати, що на сторінках довідкових видань Л. Винар завжди поміщав українознавчі матеріали і тим поширював українознавство на міжнародному науковому форумі. Бібліографічні дослідження Ювілята стосувалися також і українських вчених. Так, ще в 1950-х роках він досліджував бібліографію творчости Остапа Грицяя, у 1958 р. з’явилася друком перша бібліографічна праця „Олександр Оглоблин. Біо-бібліографічні матеріали” (Рим, 1958). Як редактор „Українського Історика” він запровадив окремий відділ, присвячений бібліографічним дослідженням, був автором книжкового проекту УІТ створення поточної бібліографії праць з історії України, який, на жаль, вдалося реалізувати лише частково. В цілому бібліографічні праці дослідника можна поділити на три головні категорії: 1) персональні бібліографії; 2) присвячені історії України, загальній історії та суспільним наукам; 3) бібліографії праць, пов’язаних з етнічними дослідженнями. Продовжуючи традиції, започатковані М. Кордубою та І. Крип’якевичем, Ювілят вважає бібліографію винятково важливою допоміжною історичною дисципліною. Довгі роки в різних американських університетах він викладав предмети, присвячені розвитковій описовій та аналітичній бібліографії, історії бібліотек і друкарства, а також спеціальний предмет, присвячений літературі суспільних наук.

Першою книгою Ювілята, виданою в Україні, була збірка „Силуети епох” (1992). Сьогодні українські дослідники можуть ознайомитися з його науковим доробком в книгах „Михайло Грушевський: історик і будівничий нації. Статті і

матеріяли” (1995), „Грушевськознавство: генеза та історичний розвиток” (1998), „Козацька Україна” (2003), „Український історик: сорок років служіння науці. 1963–2003” (2003), „Михайло Грушевський і Наукове товариство ім. Шевченка. 1892–1934” (2006) та ін. В них — частина досліджень вченого з історії козаччини, праці, присвячені М. Грушевському, редакційні статті журналу „Український Історик”, що висвітлюють погляди Ювілята на основні тенденції розвитку української історіографії тощо.

Власне, можна стверджувати, що науковий доробок Ювілята ще потребує докладного опрацювання, бо на аналітично-синтетичному рівні розглядався лише його внесок у розвиток грушевськознавства¹⁵, історії козацтва¹⁶, частково — історіографії¹⁷ та історії України¹⁸. При цьому значна частина його наукових праць (зокрема, з проблем історії ХХ століття, етнічних студій, персоналій тощо) все ще чекає на свого дослідника. Творчості Л. Винара притаманний широкий діапазон наукової проблематики, сміливість в обранні тем для дослідження, глибоке знання джерел та літератури, вдумливий аналіз, аргументація наукових гіпотез та обґрунтованість висновків.

¹⁵ Див.: *Гирич І.* Внесок „Українського Історика” в грушевськознавство // Український історик. — 1994. — Т. 31, ч. 1/4. — С. 102–109; Його ж. Засновник грушевськознавства // Винар Л. Михайло Грушевський: історик і будівничий нації (Статті і матеріали). — Київ, 1995. — С. 18–22; Його ж. Професор Любомир Винар і сучасне грушевськознавство // Винар Л. Грушевськознавство: Генеза й історичний розвиток / Ред. І. Гирич. — Київ; Львів; Париж; Нью-Йорк; Торонто, 1998. — С. 119–126. — (Серія „Грушевськяна”; Т. 5); *Ковальський М., Атаманенко А.* Теоретичне обґрунтування грушевськознавства (До 70-ліття Любомира Винара) // Проблеми історії України: факти, судження, пошуки. — Київ: Інститут історії України НАНУ, 2004. — Вип. 10. — С. 30–41; *Марусик Т.* Внесок Любомира Винара у вивчення історичної спадщини Михайла Грушевського // Науковий вісник Чернівецького університету: Зб. наук. ст. Історія. Політичні науки. Міжнародні відносини. — Вип. 323/324. — Чернівці: Рута, 2006. — С. 16–22 та ін.

¹⁶ *Степанков В.* Проблеми козацтва та його боротьби за незалежність України у творчості Любомира Винара // Винар Л. Козацька Україна: Вибрані праці / Ред. В. Степанков; Упоряд. А. Атаманенко. — Київ; Львів; Нью-Йорк, 2003. — С. 15–80 та ін.

¹⁷ *Атаманенко А.* Сорок років служіння науці (Праці засновника і редактора „Українського Історика” Любомира Винара про журнал) // Винар Л. „Український історик”: 40 років служіння науці, 1963 — 2003: Статті і матеріали / Ред. А. Атаманенко. — Нью-Йорк; Острог, 2003. — С. 9–25.

¹⁸ *Сакада Л.* „Український історик”: Генеза, тематика, постаті. — Нью-Йорк; Київ, 2003. — С. 261–267.

РЕДАКЦІЙНА ПРАЦЯ

Багато уваги Ювілят приділяє науковому редагуванню — тому обговорення його діяльності неможливе без хоча б короткого висвітлення його редакторської праці. Ще в 1949/1950 рр. він був ініціатором і редактором „Інформаційного листка” Літературної Комісії „Зарева”, що в 1951 р. змінив назву на „Юність” і спочатку виходив у Мюнхені, пізніше — додатком до журналу „Смолоскип” у Парижі.

Пізніше протягом кількох років редагував бібліографічно-довідкову серію бібліотеки Колорадського університету і був співредактором його біо-бібліографічної серії (1963–1965), в Бовлінгтрінському університеті в Огайо Л. Винар з рамени Бібліографічного Наукового Центру редагував бібліографію професорських публікацій (1966–1969). З 1985 по 1995 р. у видавництві „Libraries Unlimited Inc.” був редактором серії „Довідкова література в суспільних науках”, в якій вийшло багато різноманітних довідникових видань.

Ювілят також був редактором видань українських наукових установ — УІТ, УВАН (де очолює Видавничу комісію), Світової Наукової Ради СКУ, Українського Бібліологічного Інституту. Серед редагованих ним книг — серійні видання УІТ („Епістолярні джерела грушевськознавства”, „Історичні джерела”, „Грушевськіяна”, „Історіографічні студії”, „Українсько-єврейські студії”, „Мемуаристика”, „Українські вчені” тощо), численні монографії та джерельні збірки, перший „Історичний атлас України” (авторства Івана Теслі та Євгена Тютька, 1980), праць М. Грушевського, О. Оглобина, М. Брайчевського, Л. Биковського та ін. Багато з них заповнювали важливі прогалини в українській науковій літературі.

Важливо відзначити, що редагування вимагало безпосередньої уваги Ювілята, а іноді йому як редакторові доводилося не лише виконувати свою працю, а й об’єднувати навколо видання колектив фахівців. Зокрема, один із авторів „Історичного атласу України” проф. Іван Тесля підкреслив роль Ювілята як редактора видання: „Завдяки наполегливій і щирій співпраці і ентузіазмові проф. д-ра Л. Винара працю над атласом доведено до успішного кінця. Проф. д-р Л. Винар

зорганізував рецензію і перевірку опрацьованого матеріалу найкращими фахівцями і поміг остаточно оформити зміст атласу¹⁹. Твердження І. Теслі значною мірою розкриває стиль науково-організаційної праці Ювілята, який завжди вмів згуртувати біля себе фахівців з різних наукових ділянок для розв'язання спільної наукової задачі, ставився з повагою до їхньої думки, що сприяло досягненню поставленої мети.

Намагаючись включити україніку в американську наукову бібліографічну систему, він, як уже згадувалося, підготував (і редагував) низку довідкових бібліографічних видань та серій, серед яких — „History. A Selective and Annotated Bibliography” (1963), „Reference Sources in the Social Sciences” (1960), „Encyclopedic Directory of Ethnic Organizations in the United States” (1975), „Encyclopedic Directory of Ethnic Newspapers and Periodicals in the United States” (1976, з Анною Винар), „Guide to Ethnic Museums, Libraries, and Archives in the United States” (1978), у видавництві Libraries Unlimited був редактором шести томів серії „Reference Sources in the Social Sciences”, певний час редагував відділ „Етнічні студії” у відомому щорічнику довідкової літератури „American Reference Books Annual”, був автором численних англомовних рецензій з історії та етнічних студій, в тому числі й на українознавчі видання.

Редакторський доробок Ювілята включає й понад 16-літнє редагування міжнародного журналу „Ethnic Forum”, в якому друкувалися етнічні дослідження. Факт одночасного редагування двох наукових періодичних видань є унікальним в історіографії. Крім того, він встигав редагувати й окремі книжкові видання...

Зрозуміло, що справою життя для Ювілята став журнал „Український Історик”, засновником і беззмінним редактором якого він є понад 44 роки. Ідея журналу виникла в нього в далеких 50-х, пізніше обговорювалася з провідними українськими вченими. У „Щоденнику” Л. Винара знаходимо запис за 11 січня 1963 р.: „До сьогоднішнього дня українські наукові установи не спромоглися на видання репрезентативного

¹⁹ Тесля І. Вступ // Історичний атлас України / Ред. Л. Винар; Опрацювали І. Тесля і Е. Тютюко. — Монтреаль; Нью Йорк; Мюнхен: УІТ, 1980. — С. 14.

історичного журналу. Немає сумніву, що дальший розвиток української історіографії у вільному світі великою мірою залежатиме від видання історичного періодика, в якому б співпрацювали історики, пов'язані з НТШ, УВАН та іншими установами. Це мусить бути орган незалежної історичної думки, в якому могли б співпрацювати всі генерації українських істориків, а також чужинецькі історики, які досліджують минуле України і Східної Європи.

На цьому форумі треба піддати науковій критиці тенденційні писання советських і західніх істориків, в яких історія України представлена в кривому дзеркалі. Там будуть появлятися нові історичні студії, будуть обговорюватися усі важливіші видання, присвячені нашій історії. Вже пора українським історикам мати свою власну трибуну для обміну думок, для наукової критики. Мені здається, що для досягнення цієї мети треба буде плисти проти хвиль загального збайдужіння української громади до потреб української історичної науки, треба перебороти упередження багатьох людей, які хоча і займаються історичними дослідженнями, проте дотепер гальмували працю тих, які загальне добро ставили вище своїх приват. Хай 1963 стане роком, в якому український історичний журнал стане дійсністю”²⁰.

Наприкінці 1963 журнал став дійсністю. У невеличкій редакційній статті першого числа було зазначено, що основною метою видання є „зазнайомити ширші круги нашого громадянства з історичними дослідженнями українських і чужинецьких науковців, присвяченими в першу чергу історії України і Східної Європи. Будемо старатися всебічно навітлювати історичну проблематику, наукову діяльність українських і чужинецьких інституцій, інформувати про працю поодиноких дослідників, подавати огляд нових видань і взагалі провадити поточну історичну бібліографію”²¹. Тут було зазначено й важливу програмову засаду майбутньої діяльності редактора: „Ми хотіли б, щоб „Український Історик” сповняв функцію історичного й інформаційного журналу усіх наших наукових

²⁰ *Винар Л.* Щоденник. Запис від 11 січня 1963 р. Архів Л. Винара в Кенті.

²¹ Від редакції // *Український Історик*. — 1963. — Т. 1, ч. 1. — С. 1.

інституцій. Тож до співпраці запрошуємо українські наукові установи, поодиноких науковців і всіх тих, які цікавляться проблемами української історії”²².

Весь час існування журналу редактор намагався слідувати цьому положенню, проголошеному багато років тому, й завжди залучав до праці в журналі науковців, спочатку — з країн Заходу, а від 1989 р. — і з України. Співредакторами стали відомий український археолог і історик Михайло Брайчевський, відомий український джерелознавець Микола Ковальський та фахівець з історії міжнародних відносин України Юрій Макар. Сьогодні до складу редакційної колегії „Українського Історика” входять дослідники з діаспори та України.

Як бачимо, редакторська діяльність Л. Винара вимагає великого вкладу часу й енергії історика. В цій ділянці він зробив дуже багато для розвитку українознавчих студій та інших дисциплін.

ПІДСУМОК

Любомир Винар став відомим в Україні й інших країнах за свою подвижницьку діяльність на відтинку наукового українознавства. Після відновлення в 1991 році Української держави, він значну увагу в науковій та організаційній діяльності приділяє Україні, де знайшов багато послідовників серед молодих українських вчених. Людина вражаючої енергії і працелюбности, Ювілят став ініціатором й одним із організаторів Міжнародних конгресів українських істориків в Україні (Чернівці, 2000 р.; Кам’янець-Подільський, 2003 р.; Луцьк, 2006 р.). Очолювані ним організації з його ініціативи стали співорганізаторами численних наукових конференцій, пов’язаних із різноманітними науковими проблемами, а також Четвертого (Одеса, 1999 р.) і П’ятого (Чернівці, 2002 р.) конгресів Міжнародної Асоціації Україністів.

²² Від редакції // Український Історик. — 1963. — Т. 1, ч. 1. — С. 1.

Співпраця Українського Історичного Товариства, очолюваного Л. Винарем, із такими відомими в Україні установами як Інститут української археографії та джерелознавства ім. М. Грушевського Національної Академії Наук України (далі — НАНУ), Інститут історії України НАНУ (та його „Український історичний журнал”²³), Інститут української літератури ім. Т. Г. Шевченка НАНУ, Інститут українознавства ім. І. Крип’якевича НАНУ, Київський національний університет ім. Т. Г. Шевченка, Львівський національний університет ім. І. Франка, Національний університет „Острозька академія”, Чернівецький національний університет, Наукове Товариство ім. Шевченка в Україні та багатьма іншими сприяє виданню збірок джерел, мемуарів і листування відомих політичних і культурних діячів, праць визначних, але довгий час забутих в Україні істориків. Під керівництвом Л. Винара УІТ стало ініціатором проголошення 1966, 1984 та 1991 років міжнародним роком Михайла Сергійовича Грушевського. Товариство є патроном музеїв М. Грушевського у Києві та Львові. При підтримці Ювілята та очолюваного ним Українського Історичного Товариства й інших установ в Національному університеті „Острозька академія” було в 2002 році створено Інститут дослідження української діаспори, а в жовтні 2006 р. — відкрито першу в Україні та поза нею катедру історії української діаспори.

За заслуги у розвитку української науки у 1984 році був обраний „Українцем року”, Президією НТШ у Львові був нагороджений медаллю Михайла Грушевського (Львів, 1994), Світовим Конгресом Українців — „Медаллю Св. Володимира” (Торонто, 1993), Міжнародним Фондом М. Грушевського — „Дипломом за визначний внесок в справу повернення Україні М. Грушевського” (Київ, 1996), Всеукраїнською спілкою краєзнавців — премією ім. Академіка Івана Крип’якевича (2000). Його було обрано Почесним Академіком Національного університету „Острозька академія” (1999), почесним доктором

²³ Інтерв’ю головного редактора „Українського історичного журналу” академіка НАН України В. А. Смоля // Український історичний журнал. — 1995. — № 5. — С. 5.

Чернівецького Національного університету ім. Ю. Федьковича (2002), почесним професором Волинського державного університету ім. Лесі Українки (2006), почесним доктором і професором Національного університету „Острозька академія” (2006).

Як американський вчений, був членом неукраїнських наукових установ та організацій: Американської Історичної Асоціації (American Historical Association (AHA)), Американської Бібліотечної Асоціації (American Library Association (ALA)), Американської Асоціації Університетських Професорів (American Association of University Professors (AAUP)), Американської Асоціації для Поширення Славістичних Студій (American Association for the Advancement of Slavic Studies (AAASS)), Асоціації Бібліографії в історії (Association for the Bibliography in History), Асоціації Бібліотечної та Інформаційної Освіти (Association for Library and Information Science Education), Асоціації для Національних Досліджень (Association for Nationality Studies), Товариства Імміграційної Історії (Immigration History Society), Міжуніверситетської Ради Етнічних Досліджень (Intercollegiate Council on Ethnic Studies).

Своє життя Ювілят присвятив українській історичній науці, працюючи без матеріальних винагород, довгі роки — з вірою у „постання” незалежної України. В американських університетах він виховав кілька поколінь дослідників і завжди намагався включити українську тематику в американське наукове життя.

У 1981 р. Олександр Оглоблин написав з нагоди 30-ліття наукової діяльності Любомира Винара: „З багатьох наших ювілеїв на особливе відзначення заслуговують ті, які пов’язані з діячами, що віддали себе всеціло на службу своєму народові. До таких відзначень належить Ювілей 30-літньої науково-академічної діяльності нашого видатного історика, ініціатора й керівника Українського Історичного Товариства й основника журналу „Український Історик” — професора Любомира Винара.

В його діяльності яскраво виявилася глибока відданість українській справі, особлива увага до нашої історичної тради-

ції та здібності талановитого науковця-історика, який збагатив історичну науку новими цінними публікаціями. Перед лицем цілковитого занепаду української історіографії на рідних землях Любомир Винар разом з групою відданих справі істориків організує Українське Історичне Товариство і видає єдиний поза межами України науково-історичний журнал „Український Історик”, який здобув уже собі визнання як української, так і світової, а зокрема американської науки... Українські історики вітають дорогого Ювілята з його блискучими досягненнями й бажають йому многих літ життя, кріпкого здоров'я та дальших успіхів для добра української історичної науки”²⁴. Ці слова не втратили своєї актуальності і сьогодні.

Сьогодні історики в Україні та діяспорі високо шанують внесок Ювілята у розвиток української історіографії. І ми бажаємо Ювілятові довгих років творчої натхненої праці, що принесе користь рідній Україні, якій завжди належало його серце.

*Аркадій Жуковський (Париж),
Алла Атаманенко (Острог)*

²⁴ *Оглоблин О.* Привіт Професорові Любомирові Винареві від Українського Історичного Товариства // Український Історик. — 1981. — Т. 18, ч. 1/4. — С. 234.